

<p>Toimetus ja talitus</p> <p>TALLINNAS,</p> <p>Pagarl uul. nr. 1</p> <p>☐</p> <p>Toimetaja kõnetunnid</p> <p>kella 12—1.</p>	<h1>SÕDUR</h1> <p>SÕJAASJANDUSE AJAKIRI.</p> <p>ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS</p> <p>ülemjuhataja staabi väljaandel.</p>	<p>Tellimise hind kättesaatmisega: Iga 10 numbril eest 5 marka.</p> <p>☐</p> <p>Kuulutuste ja teadaannete hind: Iga korpusrea eest 50 penni.</p>
<p>Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabariigi postiasutused ja era-raamatukauplused.</p>		

Nr 28.

Laupäeval, 27. septembril 1919.

I. aastakäik.

Sisukord.

Ametlik osa:

1. Käsud Wabariigi sõjawägedele.
2. Väljawõtted Sõjawägede Ülemjuhataja päewakäskudest.
3. Eesti sõjawäe mundri kirjeldus. (Särg).
4. Aruanne Eesti rahwatäe kaotuste kohta augustikuu jooksul 1919.

Üleüldine osa:

1. Wäiteriikide sõjawägi (S. Soots).
2. Waherid suurtükiväe ja jalaväe wahel ning suurtükiväe tule korraldamine. (Varetei).
3. Seisukord meie väerindadel.
4. Ajakirjanduse ülewaade.
5. Segateated.
6. Sõdurite sport.
7. Kirjawastused.

Ametlik osa.

Käsud Wabariigi sõjawägedele.

Nr. 181.

Sõjawäe Kohtuwalitsuse ülem miitshman Alfred Mirt ülendatakse, endises Wene laewastikus väljateenitud aja ja kiiduwäärti tegewuse eest Eesti sõjawäes, leitnandiks, wanusega 20-st septembrist 1919 a.

Nr. 182.

Tallinnas, 21. septembril 1919.

Inseneri Walitsuse ülem alamkapten Paul Benson ülendatakse, väljateenitud aja eest Wabariigi sõjawäes, kapteniks, wanusega 16-st juunist 1919 a.

Korraldus-Walitsuse Rea jaoskonna ülem alamkapten Artur Mutli ülendatakse, väljateenitud aja eest Wabariigi sõjawäes, kapteniks, wanusega 8-st augustist 1919. a.

Sõjawägede Ülemjuhataja Staabi Komandandi jaoskonna-ülem alamkapten Hans Wanaweski ülendatakse, isääraliste teenuste eest Wabariigi sõjawäes, kapteniks, wanusega 19-st septembrist 1919. a.

Kindralstaabi Walitsuse wanem käskudetäitja ohwitserser alamkapten Jaan Funkur ülendatakse, isääraliste teenuste eest Wabariigi sõjawäes, kapteniks, wanusega 19-st septembrist 1919. a.

Kindralstaabi Walitsuse maakuulamise osakonna ülema abi leitnant Richard Palm ülendatakse, väljateenitud aja eest Wabariigi sõjawäes, alamkapteniks, wanusega 23-st juulist 1919. a.

Kindralstaabi Walitsuse sõjawägede liikumise osakonna ülema abi alamleitnant Richard Kleis ülendatakse, väljateenitud aja eest Wabariigi sõjawäes, leitnandiks, wanusega 10-st septembrist 1919. a.

Kindralstaabi Walitsuse Trükitööde Sõjakontrolli jaoskonna ülem lipnik Aleksander Landsberg ülendatakse, väljateenitud aja eest Wabariigi sõjawäes, alamleitnandiks, wanusega 30-st märtsist 1919. a.

Korraldus-Walitsuse ülema adjutant alamleitnant Arnold Vints ülendatakse, väljateenitud aja eest Wabariigi sõjawäes, leitnandiks, wanusega 8-st maisi 1919 a.

Sõjawägede Ülemjuhataja Staabi Komandandi jaoskonnast alamleitnant Jüri Oja ülendatakse, väljateenitud aja eest Wabariigi sõjawäes, leitnandiks, wanusega 2-st augustist 1919. a.

Sõjawägede Ülemjuhataja Staabi Komandandi jaoskonna ülema abi lipnik Jaan Kontse ülendatakse, väljateenitud aja eest Wabariigi sõjawäes, alamleitnandiks, wanusega 1-st septembrist 1919. a.

Sõjawägede Ülemjuhataja Staabi ülema noorema käskudetäitja ohwitserser lipnik Wilhelm Kanarik ülendatakse, väljateenitud aja eest Wabariigi sõjawäes, alamleitnandiks, wanusega 1-st augustist 1919. a.

Kindralstaabi Walitsuse teadete lozumise osakonna käskudetäitja ohwitserser lipnik Ludwig Grosswaldt ülendatakse, väljateenitud aja eest Wabariigi sõjawäes, alamleitnandiks, wanusega 24-st juunist 1919. a.

Kindralstaabi Walitsuse Trükitööde Sõjakontrolli jaoskonna ülema abi lipnik Karl Wöhrmann ülendatakse, väljateenitud aja eest Wabariigi sõjawäes, alamleitnandiks, wanusega 29-st augustist 1919. a.

Ohwitserside referiit lipnik Johann Timant ülendatakse, väljateenitud aja eest Wabariigi sõjawäes, alamleitnandiks, wanusega 1-st augustist 1919. a.

Sõjawägede Ülemjuhataja,

Kindralstaabi Kindral-Major Laidoner.

Wäljawõttes Sõjawägede Ülemjuhataja päewakästudest.

Nr. 580.

Tallinnas, 18. septembril 1919.

Puhkusele sõitjate rahwawäelaste tunnistuste registreerimise juures on ilmsiks tulnud, et wäeosadest rahwawäelasi roobuülemad kuni tuuks ajaks puhkusele on lubanud. Et sarnaseid wäärnähtusi kõrvaldada käsen:

Rahwawäelasi puhkusele lubada on õigus ainult wäeosade eht sõjawäe asutuste ülematel, kellel mitte wähem kui üksiku wäeosa ülema õigused on. Puhkusele sõitjate rahwawäelaste arv ei tohi mitte suurem olla ja pikema aja peale, kui see minu päewakäsus nr. 367 ette on nähtud.

Puhkusele sõitjate rahwawäelaste tunnistused peawad alla kirjutatud olema wäeosa eht sõjawäe asutuste ülemate poolt ja wäeosa eht sõjawäe asutuse pitsoitiga kinnitatud.

Nr. 590.

Tallinnas, 18. septembril 1919.

On juhtumisi ette tulnud, et kohalikud komandandid lubawad enestele tsiviil wangistusafutuste sifemistesse korraldustesse segamist ja tihti seal juures oma wõimupiiridest üle astuvad — ära unustades, et neil on ainult järelewalwe õigus tsiviil wangistusafutustes kinnipeetawate sõjawäelaste korralitu wangistamise, üle, ilma et nad wõiksid ise mingisuguseid otseloheseid korraldusi teha, waid igast ilmsiks tulnud korraldusest sõjawäelaste korralitu wangistamise suhtes on kohustatud teatama wastawatele tsiviil wõimudele korralduste kõrvaldamiseks.

Sellepärast keelan ära kohalistel komandantidel ennast tsiviil wangistusafutuste sifemistesse korrasse segada.

Süüdlased saawad wastutusele wõetud, kui oma wõimupiiridest üle astuvad.

Nr. 593.

Tallinnas 18. septembril 1919.

6 solotniku suhtru asemel käsen tarwitada 3 inimese peale päewas üks purk (1 Inglise nael) steriliseeritud piima eht $\frac{1}{4}$ toopi täispiima inimese peale päewas.

Nr. 594.

Tallinnas, 18. septembril 1918.

Minu päewakäsku 22. aprillist s. a. nr. 146, kinnitatud Sõjaminstri poolt 23. märtsil a., Wabariigi rahwawäelaste mundri kirjelduse asjus, parandan järgmiselt:

Päewakäsku lõpus mõlema käitse tundemärkide kirjelduses tuleb lugeda:

a) Alampolkowniku kohta: „Silmuise õmblus 10 m./m. laiusest kullasest paelast.“ Sõnad „allpool üks sümmeetriline Amargune poolnurk 5 m./m. laiusest kullasest paelast“ — tulewad kirjeldusest mahakustutada. b) Kindral-Majori kohta: „Silmuise õmblus 15 m./m. laiusest kullasest paelast“ ja mitte lugeda: „allpool üks sümmeetriline ümmargune poolnurk sellest jamast paelast.“

Nr. 600.

Tallinnas, 23. septembril 1919.

Kuna nüüd rahwawäelaste, ohwitseride ja ametnikude palgad on kokkukõlase wiidud teiste riigiteenijate palladega, siis leian tarwiliku olewate sõjawäelaste peale distiplinaar teel rahatrahwi määramist laiendada järgmisel alustel:

1) Distiplinaar rahatrahwi suurus ühe eht mitme süüteo eest ühe kuu jooksul ei wõi süüdlase poole kau palgast suurem olla;

2) Distiplinaar teel wõiwad rahatrahwi määrata — rahwawäelastele bataljoni ülem ja teised temast kõrgemal seiswad ülemad; ohwitseridele ja ametnikkudele — wäeosa ülem (polgu komander) ja teised temast kõrgemal seiswad ülemad;

3) Distiplinaar rahatrahwi määramine sünnib iga kord polgu eht wastawa wäeosa ülema päewakäsu läbi.

4) Trahwiraha tuleb riigirentseisse sõjaminstreeriumi arwele sisse maksta.

Nr. 601.

Tallinnas, 23. septembril 1919.

Tuleb juhtumisi ette, et likwiteeritawatest sõjawäe jagudest eht asutustest hobased ülemate korraldusel, oma heaks arwamise järele, teistele wäejagudele eht asutustele üle antakse.

Käsen, wäejao eht asutuse likwideerimise puhul hobuseid kas hobuste tagawarasse eht Warustus-Walitsuse ülema korraldusel teisele asutusele eht wäejaole üle anda.

Nr. 602.

Tallinnas, 23. septembril 1919.

Ittagi kordub juhtumisi, et sõdurid wäeosadest lahitudes ja puhkusele koju sõites sõjariistu ning lastemoona kaasa wõtawad.

Käsen minu päewakäsku nr. 489 täienduseks ülesastujaid kohtulikule wastutusele wõtta ja peale selle süüdlasest Sõjaminstreeriumi arwele sisse nõuda — püssi eest 350 marka ja iga padruni eest 1 mark.

Diviisi ülematel selle järele walwata, et need päewakäskud täpisealt täidetud saaksid.

Nr. 603.

Tallinnas, 23. septembril 1919.

Luban eraõiguste sügelis-haigeid hobuseid wäejagude ja asutuste piirkonnas wäärwligaasi kambrites arstida maksu eest sõjawäe ülemloomaarsti määramisel.

Saadud raha käsen sõjawäe looma-arstimise abinõude ladu täiendamiseks tarwitada.

Sõjawägede Ülemjuhataja
Kindralstaabi Kindral-Major Laidoner.

Õesti sõjawäe mundri kirjeldus.

(Särg *).

3 hufärf.

Pleekimata pesuriidest harilitu särgi laadi, krae 3 cm. kõrgel. Piht ilma glatstükita. Olade peal glatstükid.

Krae, rinna ja warukate peal üks nõõp. Walmistataffe 3 suuruses.

Ühe särigi õmblemiseks tarwitadariiet ja muud materjali:

Bleekimata pesuriiet, laius 16 werf., 3 arf. 12 werf.
 Nõõpe 4 tükki.
 Omblusrulliniiti (200 jardi) . . . 1/4 rulli.

3husärigi mõõdud tsentimeetrites 3 kaswu tarwis õmblemiseks:

Suurus	Selja pikkus	Selja laius	Selg laialt	Hõlm pikk	Hõlm lai	Krae pikk	Krae lai	Warukate pikk	Warukate lai	Warukate laialt	Wärwel pikk	Wärwel lai	Rinnalapp pikk	Rinnalapp lai
1	86	58	70	86	58	49	8	54	27	20	28	9	27	9
2	83	56	68	83	56	47	8	52	26	19	27	9	27	9
3	81	55	68	81	55	45	8	50	25	18	26	9	26	9

1000 ihusärigi peale tuleb teha järgmised kaswud:

I — 250. II — 400. III — 350.

Aluspüksid.

Bleekimata pesuriidest. Wärwel kahe nõõbiga, sääre otjas paelad ümber sääre sidumiseks. Walmistataffe 3 suuruses.

Ühede pükste õmblemiseks tarwitada riidet ja muud materjali:

Bleekimata pesuriiet, laius 16 werf., 3 arf.
 Pael-sinti, laius 1/4 werf., . . . 1 „ 8 werf.
 Pesu nõõpe 2 tükki.
 Omblusrulliniiti (200 jardi) . . . 1/4 rulli.

Aluspükste mõõdud tsentimeetrites 3 kaswu tarwis õmblemiseks.

Suurus	Salgewähe pikkus	Kõrwalt pikkus	Wärwit jämeus
1	83	105	92
2	78	98	89
3	76	96	89

1000 paari külmade aluspükste peale tuleb teha järgmised kaswud: I — 250. II — 400. III — 350.

Woodilina.

Bleekimata pesuriidest, pikkus 3 arf., laius 1 1/2 arf. Mõlemad otsad palistatud. Restel õmblus.

Ühe lina õmblemiseks tarwitada riidet ja muud materjali:

Woodilina pikkus 3 arf., laius 24 werf.
 Bleekimata pesuriiet, laius 16 werf., 4 arf. 8 werf.
 Omblusrulliniiti (200 jardi) . . . 1/10 rulli.

Padjapöör.

Bleekimata pesuriidest, pikkus 1 arf., laius 11 1/4

werf. Sidumiseks 3 paari paelu otja õmbluse küljes. Ühe paari õmblemiseks tarwitada riidet ja muud materjali:

Bleekimata pesuriiet, laius 16 werf., 1 arf. 8 werf.
 Paellinti, laius 1/4 werf., . . . 1 „ 8 „
 Omblusrulliniiti (200 jardi) . . . 3/30 rulli.
 Käterätiit.

Bleekimata pesuriidest, pikkus 2 arf., laius 8 werf. mõlemad otsad palistatud.

Ühe käterätiku õmblemiseks tarwitada riidet ja muud materjali:

Bleekimata pesuriiet või teist riidet, laius 16 werf., 1 arf.
 Omblusrulliniiti (200 jardi) . . . 1/15 rulli.

Ninarätiit.

Bleekimata pesuriidest, pikkus ja laius 10 3/4 werf., ääred palistatud.

Ühe ninarätiku õmblemiseks tarwitada riidet ja muud materjali:

Riiet, laius 10 3/4 werf., 10 3/4 werf.
 Omblusrulliniiti (200 jardi) 1/25 rulli.

Seljakott.

Buldani riidest, pikkus 12 werf., laius 10 werf., klapiaga, klapi kinni panemiseks 2 buldanist nõõpi. Ühe alumise ääre küljes üks buldanist nõõp.

Ühe seljakoti õmblemiseks tarwitada riidet ja muud materjali:

Buldani riidet, laius 14 werf. 2 1/4 arf.
 Omblusrulliniiti (200 jardi) 1/4 rulli.
 Peenifest nõõri 6 1/4 arf.

Märkus: Omblus teha purjeniidiga nr. 24 — 50 jardi Wõõrihm.

Buldani riidest, pikkus 1 arf. 12 werf., laius 3/4 werf. Ühes otjas pannal ja teises otjas õõs kinni panemiseks.

Ühe wõõrihma õmblemiseks tarwitada riidet ja muud materjali:

Purjeriidet, laius 14 werf., . . . 8 werf.
 Purjeriiti 1 loob — 22 1/2 arf.
 Pandlaib 1 tükk.
 Raud õõsij (wastuseib) . . . 1 „

Püsfirihm.

Buldani riidest, pikkus 1 arf. 10 werf., laius 1 toll. Ühes otšas ainult öös.

Ühe püsfirihma õmblemiseks tarvitada riidet ja muud materjali:

Burjeriit, laius 14 werf. 5¹/₂ werf.
Burjeriitti 2 sol.—7¹/₂ arf.
Kaud ööfisi 1 tükk.

Padrunikott.

Buldani riidest ühes klapiiga, pikkus 4¹/₂ werf., laius 3¹/₂ werf., klapi laius 2¹/₂ werf., kaks trippi wöö jaoks. Klapi küljes nõõp ja alumise ääre küljes nahast tripp koti kinnipanemiseks.

Ühe padrunikoti õmblemiseks tarvitada riidet ja muud materjali:

Burjeriit, laius 14 werf. 6 werf.
Halli niiti nr. 24 15 jardi.
Wast nõõpe 1 tükk.
Nahha (wana) 1¹/₂ sol.
Scheibisi 2 tükki.

Magamiskott.

Tühjadest wiljakottidest, pikkus 3 arf., laius 1 arf.

Ühe koti õmblemiseks tarvitada riidet ja muud materjali:

Tühje wiljakotti 2¹/₂ tükki.
Omblusrulliniiti (200 jardi) ¹/₅ rulli.

Alumine padjakott (pöör).

Tühjadest wiljakottidest, pikkus 1 arf., laius 12 w.

Ühe padjakoti õmblemiseks tarvitada riidet ja muud materjali:

Pleekimata pesuriit wõi kotiriit, laius 16 werf., 1 a. 8 w.
Omblusrulliniiti (200 jardi) ³/₂₀ rulli.

Kotapöll.

Buldani riidest, pikkus ühes rinnalapiga, 1 arf. 7¹/₂ werf., alumise ääre laius 1 arf. 1 werf. Reha ümber sidumiseks mõlemate hõlmade küljes pael, ülemise ääre küljes ka pael kaelas kandmiseks.

Ühe kotapölli õmblemiseks tarvitada riidet ja muud materjali:

Buldani riidet, laius 14 werf. 1 arf. 12 werf.
Paellinti 3 arf.
Omblusrulliniiti (200 jardi) ¹/₅ rulli.

Kotamüts.

Pleekimata pesuriidest, ilma nokata. Pealmine jagu tekstelt lai 7 werf., sisse krausitud alumine mütsi äär 1¹/₄ werf. lai.

Ühe kotamütsi õmblemiseks tarvitada riidet ja muud materjali:

Pleekimata pesuriit, laius 16 werf. 11 werf.
Omblusrulliniiti (200 jardi) ¹/₁₅ rulli.

(Järgneb.)

Aruanne

Gesti rahwawäe kaotuste kohta augusti kuu jooksul 1919.

Surma saanud	ohwitseri	13
	rahwawäelasi	177
Haawata saanud	ohwitseri	18
	rahwawäelasi	608
Wangi langenud ja teadmata kaduma läinud	ohwitseri	1
	rahwawäelasi	140

Sõjawägede Ülemjuhataja staabi Ülem:

Rindralstaabi Rindralmajor Soots.

Üleüldine osa.

Wäikeriikide sõjawägi.

J. Soots.

23.

B. Kaitsewägi.

Kaitsewäes seisawad mehed 32—44 aasta wanaduseni. Seitse noorema aasta mehed moodustawad I. järgu, teised wiie aasta mehed II. järgu kaitsewäe.

Jalawägi. Selle korraldus on, nagu paremasi wäes. Ühtekokku on 33 bataljoni esimene ja niisama palju teise järgu jalawäge ja 4 kütibataljoni.

Kaitsewäe korraldus on niisama sugune nagu paremasi wäes, ainult selle wahega, et meestel pole hobuseid, sest need hobused, milledega nad paremasi sõjawäes teenisid, on wanaduse pärast neile päriselt antud. Da kawatšus kaitsewäe ratsawäge niisama palju asutada, kui parema sõjawäe ratsawäge on.

Suurtükilwäge on 15 roodu seisukoha suurtükilwäge, mis parema sõjawäe seisukoha-suurtükilwäge divisjonidesse jaguneb, igas divisjonis 3 roodu. Peale selle on veel olemas suurtükilwäge wooriroodud, lastemoona roodud ja mägestiku suurtükilwäge woor.

Inšeneriwäge on 16 sapöör-roodu, 4 sillaehtajate roodu, 4 telegrafi roodu ja 4 raudtee-roodu.

Kawitsjuse asutusel. On olemas 16 liikumat hospidali, 5 rawitsuswoori ja 3 raudtee sanitar-rongi.

Administratiivwäge on 16 woorijaoskonda

C. Tagawägi.

Tagawäkke arwatatse kõik mehed 17—50 aasta, wanaduseni, kes sõjariistu wõiwad lenda ja kes paremasi sõjawäes ega kaitsewäes ei teeni. Wabatahtlikult wõetakse mehi tagawäkke ka alla 17 aasta ja üle 50 aasta wanaduse, kui nad aga sõjariistu suudawad lenda. Ohwitseri wõib kuni 55 aasta wanaduseni tagawäkke teenima kutsuda.

Tagawägi jaguneb kahte järku: esimene järk 17—19 aasta wanaduseni, teine järk 20—50 aasta wanaduseni, ohwitserid kuni 55 aasta wanaduseni.

Nah ajal kutsutakse tagawägi ainult selle tarwis kokku, et riideti, warustust ja sõjariistu üle waadata.

Sõja ajal kutsutakse tagawägi Schweitzi ühenduse nõutogu otsuse järele siis teenistusse, kui waenlane Schweitzi riiki sisse tungib. Selle juures formeeritakse 17—19 aasta wanuste meestest nekrutite bataljonid, mis pärast tarwiliku õppust parema wäe täienduseks saadetakse. Sõjariistus tagawäe meestest, mis sugusteks 22—44 aasta wanuseid mehi loetakse, formeeritakse 9 jalawäe bataljoni, 21 kütiroodu, 23 roodu ja 36 kommandot suurtükilwäe mehi.

Ilma sõjariistadeta tagawäe meestest, mis sugusteks 44—50 aasta wanuseid mehi loetakse, formeeritakse pioneeriroodud ja mitmesugused erikommandod, millede otstarbeks mitmesuguste tööde tegemine on. Niisamuti formeeritakse niisugustest meestest ka rawitsejate komandod, mägestiku sanitarid ja jalgratta sõitjad. Peale selle formeeritakse tagawäe meestest täienduswäe õpetasutused, millede otstarbeks on täienduswäe rootude õpetamine.

Tagaväe korraldajaks ja formeerimise järele val-
majaks nimetatakse igas ringkonnas üks ehk kaks staabi-
ohvitseri, kes juba rahu ajal tagaväe mehi arvel
peavad.

Formeeritud väeosad käivad igas diviisi ringkon-
nas ringkonna tagaväe ülema alla.

D. Suuremad üksused.

Rahu ajal on suuremaks üksuseks korpus.
Korpuseid on Schweitsis 4. Harilikult käivad korpuse
alla järgmised väeosad: korpuse staab, kaks jalaväe
diviisi, üks ratsaväe brigaad (kaks polku), pool roodu
teejuhtisid, üks polk korpuse suurtükiväge, kaks silla-
ehitajate roodu, telegrafirood, korpuse laatsaretid ühes
sellekohase kaitseväge voooriga, korpuse moonavoor ja
üks esimese järgu kaitseväge brigaad.

Jalaväe diviisid on 8. Harilikult seisab
diviisi järgmistest osadest koos: staabid, mille juures
üks rood teejuhtisid on, kahest jalaväe brigaadist (ühel
kolku 4 polku), ühest kütibataljonist, ühest diviisi suurtü-
kiväge polgust, ühest sapööripoolbataljonist, ühest
diviisi laatsaretist ja kaitseväge ravitusvoooriga. Diviisi
suurus on umbes 14—16 tuhat meest.

Kaitseväes on suuremaks üksuseks brigaad.
Brigaadid on 13. Tagaväe suuremaks üksuseks
on bataljon.

Kõigist neist ülesloetud väeosadest on aasta ümber
teenistuses ainult vähearvuline instruktoreite
korpus. Kõik teised käivad ainult määratud ajal
harjutustel. Oma täieliku fuju omandavad väeosad
ainult mobilisatsiooni ajal.

Instruktorite arv on mitmesugune, nimelt:
jalaväes 120, ratsaväes 15, suurtükiväes 22, inseneri-
väes 9, ravitusvooorigas 8, administratiivväge tar-
wis 6, St. Gotthardi ja St. Maurice kindlustuste
tarnis — tarvidust mööda. Peale selle on veel tar-
wilist arv instruktoreite kandidaatid (aspirants in-
structeurs).

Instruktorid jagunevad esimese ja teise järgu ins-
truktoreiteks.

Iga väeosa instruktoreite ligemaks ülemaks on
üleinstruktor, kes sellekohase väeülema ligemaks
abimeheks ja asetäitjaks on.

Peale selle on veel olemas püsivalt toimiva
instruktor ja sõjaväe keskkoolide juhataja
ehk instruktor. Nendest oli jutt eelpool ohvitse-
ride ettevalmistamise puhul.

Sõja ajal kogub paremat väge üle 150 tuhande
mehe, kaitseväge kuni 90 tuhat meest, tagaväge kuni
280 tuhat meest.

Kui meeles pidada, et Schweitsis umbes 3 1/2 miljoni
elanikku on, ja seda arvu kavatsetud sõjaväe hulgaga
võrrelda, siis võib ütelda, et Schweitsi riik on kõik
teinud, et tema sõjavägi võimulikuks suurtüki-
oleks. Ka on ta oma sõjaväge paremini korraldanud kui
kõik need teised väikeriigid, kelle sõjaväe korraldust
meie eelpool oleme vaadeldud. (Järgneb.)

Wahetord suurtükiväge ja jalaväe wahel ning suurtükiväge tule korraldamine. *)

Raretei.

(Sõrg)

Teises nimetatud raamat on juba alla kriipsu-
tatud: „Suurtükivägi, mis mingisuguse väeühenduse

*) W. Sõduri № 27.

juure on antud, peab alluma ühe, tema tegewust ühen-
dama suurtükiväge ülemusele.“

Selle raamatu järele jaotatakse suurtükivägi lahingu
jaostondade, diviisi ehk korpuse ülemate wahel, ja iga
osa suurtükivägi allub sellele osa ülemusele wanema
suurtükiväge ülema läbi.

Sarnase määruse tekitab wäiksemate jalaväe ühen-
duste ülemate (kuni rooduülemaeni) kaitseb anda käs-
kusi üksikutele batারেidele ja neid kasutada oma hwi-
des, sellega fillustades suurtükiväge jõudu.

Edasi on üteldud, et suurtükiväge jaostondade j. n. e.
wahel ei tohi taktistada suurtükiväge ühendatud tege-
wust laiemates piirides. Kõrgematel suurtükiväge üle-
matel on luba kasutada kõiki batಾರೆid ühise tegewuse
tarnis, arwesse wõttes seda, et batಾರೆid wõidid rutu-
list tuld anda oma jaostondadesse, neile pealetungimise
korral waenlase poolt.

Kokkuvõttes näeme, et esiteks: sõja keses tellis
Wene wäes tarwidus lähemalt selgitada wahetorda
jala- ja suurtükiväge wahel, ja teisels — see küsimus
aienes selles sihis, et koondada suurtükiväge suurema-
tesse ühendustesse ja anda ühe ühise suurtükiväge üle-
muse alla, seega ära hoides suurtükiväge tegewuse fillus-
tamist ja võimaldades sihikindla kawa järele tööd ja
suurema mõju saavutamist tule koondamise tõttu.

Kahjuks ilmusid mõlemad raamatud, mis wahet-
orda palju selgemaks tegid ja wähenbasid arusaama-
tust, nagu neid Wene sõjaväes sagebaste ette tuli, —
liiga hilja, ja nende õpetusi ei saadud enam praktiliselt
tarwitusele wõtta ja ära kasutada. Nende ilumise
ajal algas juba lagunemine Wene sõjaväes, ja teegi ei
mõeldud enam sarnase tööd peale.

Prantsusmaal leidis nimetatud küsimus palju laia-
lijemat käsitlemist ja seal algas see peale juba enne
sõda ja õtjused, mille juure Wenemaal alles 1916.
ja 1917. aastatel jõuti, olid Prantsusmaal juba 1912.
ja 1913. aastatel wastu wõetud.

Prantsusmaal leerlesid waeluselised peaaesjalikult kind-
ral Percini ja tema wastaste wahel küsimuse ümber:
kas on suurtükiväge lahingus tähtis talle masse, wõi
mitte; kas on tarwilist tuld koondada, wõi on kasuli-
lum süstemaatiline tuleandmine, matemaatiliselt wälja-
rehtendates pommide ja batಾರೆide arwu teatud märgi
jaoks. Nende küsimuste õtjustamist olenes siis suurtü-
kiväge gruppeerimine ja tema allumise küsimus.

Kindral Percin, kelle waated omal ajal mõõduand-
wad olid Prantsuse suurtükiväes, tõendas, et mitte
suurtükiväge arwu ja nende tule kogujõud ei ole õtjusta-
wad lahingus, waid tule jaotamine ja kindel tuleand-
mise süsteem. Tema jaotab batಾರೆid nende ülesannete
järele jalaväe ja suurtükiväge wastu wõitlewatels bata-
reideks, ehk contre-batಾರೆides. Batಾರೆid, mis mõle-
maid ülesandeid täidaksid. (batteries a deux fins),
lubab tema ainult awangardides. Kindral Percini tule-
andmise süsteem on järgmine: kui ühele jalaväe wastu
wõitlewale batಾರೆile hakkab tuld andma üks waenlase
batಾರೆidest, siis wastab sellele üks contre-batಾರೆi; eontre-
batಾರೆile tuld andwale waenlase batಾರೆile — teine contre-
batಾರೆi j. n. e. Kindral Percin'i arwamise järele jääb
wõitjaks see pool, kel wiimasena weel mõni waba bata-
tarei üle jääb. Oma teooriat põhjendab ta sellega, et
häwituse suurus ei kaswa mitte proportsionaalselt pom-
mide arwuga, mis selle märgi peale wälja lastud, ja
teisels, et suurtükivägi ei jõua mitte waenlase suurtüki-
väge häwitada, waid võib ainult taktistada selle tule-
andmist.

Kuna kindral Percin tuleloondamise mõju ei usu, siis jaotab ta ka suurtükiväe väikesteesse gruppidesse üle terve fronti pealetungimise jaostondade (rajoonide) järele ja annab nad väikeste ühendustena täieliselt jalaväe ülemuse käsutada. Nõnda jaotutena gruppidesse (groupements momentanès ehk tactiques) on teinud läbi viia nimetatud süstematiseeritud tuleandmist.

Mis puutub allumisesse, siis tüürisid ka Prantsuse määrustitub sennapoole, et suurtükivägi tuleb jalaväe käsutusse anda. Kuna 1903. a. määrustit suurtükiväele täielise woli andis talitada, kuidas ta ise heaks arwab, nõudis 1908. a. määrustit kontakti jalaväe ja suurtükiväe ülemuse wahel, ja 1910. a. määrustit andis suurtükiväe teatud rajoonis opereerima jalaväe ülema alla. Sellega olid kindral Percin'i waated seaduslikku tunnistust leidnud.

Kuid juba septembri kuul 1910 ilmus täendus, mis seletas, et suurtükiväe allumist ei tule mõista absoluutselt, maid teatud ülesande täitmiseks ontakse suurtükivägi jalaväeosade juure, kuna harilik komando wahetord alale jääb. Nii siis olbi poole aasta jooksul otjusele jõutud, et suurtükiväge täieliselt väikeste jalaväe osade ülemate käsutada andmine läbiwiimatu on.

Kindral Percin'i mõtted tekitasid palju wastuwastust Prantsuse suurtükiväelaste seas. Üheks wastuwastuse punktiks oli tõendus, et suurtükiväe masseline tegevus tarbetu on, ja teiseks, sellest olenew allumuse küsimus.

Major Suot ja kapten Blaise astusid wastu kindral Percin'i arwamistele, tõendades, et suurtükivägi võib saawutada otjustawaid tagajärgi, suudab waenlase suurtükiväge ka häwitada ja suurtükiväe kosudatud, masseline tuli on üks tema peajõududest. Selle töitu nõuab kapten Blaise rohkem aktiivset waimu ja tule masseerimist, kombineerides frontaalset ja tiitult.

(Särqneb.)

Seisukord meie wäerindadel.

Karwa wäerinnal oli minew nädal wõrdlemisi waitne, kuid siiski elawam kui eelmine. Waenlane katjus paaril korral Babinkoje ja Glubokoje järwele wahel peale tungida. Need pealetungimised kandisid aktiivse maakuulamise laadi. Jamburi maantee rajoonis oli waenlane väga närwlik ja wõttis wahetewahel päewa ajal meie eelpostid kuulipildujate tule alla. Jamburis on meie suurtükitule läbi kats sõjawäe ladu maha põlenud. Kindlustustööd jatkab waenlane endise energiaga, kuid sildade ehitamise üle Luuga jõe on teadmata põhjusel seismas.

Lõuna wäerinnal algas waenlane öösel wastu 20. septembrit kogu liinil, peale tugewat ettevalmistust suurtükitulega, aktiivset operatsiooni, mis väikeste wahetewahelaste terwe nädal kestis. Iseäranis ägedateks kujunesid wõitlused meie Bihkwa eelse kindlustatud liini ees, Widawitschi, Peishti, Luki, Goruschki, Podramje, Slesowa, Nowaja ja Kasõgina külade liinil. Ööb ja päewad wahetpidamata pommitas waenlane meie seisukohti ja tungis paiguti ägedalt peale. Kõik pealetungimised löödi meie kuulipildujate ja püssitulega, batariide mõjuwal toetusel, tagasi. Meie wäed, külma rahuga waenlase pealetungimisi wastu wõttes, lastsid tihti waenlase ahelikud kuni 300 sammuni meie seisukohtadele läheneda, awasid siis trehwama marutule kuulipildujatest ja püssidest, mispeale waenlane suuri laotusi kandes hirmusegabuses laiali jooksis. Waenlane jättis palju surnuid ja haawatuid maha. Wäitadest,

kuhu waenlasele korda läks ajutiselt sisse tungida, löödi ta meie wastupealetungimisel igal pool jälle wälja. Ka wõeti meie wägede poolt pealetungimisi ette. Nii käisid meie wäed Boddubje, Saputschje, Shahintso, Kotleschi ja Orlowa külades, neid külasti waenlasest puhastades. Tehtud töö järel tulid meie wäed oma endistele seisukohtadele tagasi.

Wiimastel päewadel on waenlane oma pealetungimise järele jätnud. Ta laotab nüüd suure agarusega enamist kirjandust ja proklamatsioone meie laewikute ees laiali; neis üleskutsetes süüdistatakse meie walitsust rahuläbirääkimiste lõpetamises ja sõja edasi pidamises, kuna Wene nõukogude walitsuse ainukeseks püüdmiseks olla kõigi naabritega rahus elada. — Wäeleolu meie sõjawäes on kõigiti kindel.

Meie laewastik aitab meie maawäele jõudu mõõda kaasa. Nii pommitas ta merelt waenlase seisukohti. Peipsi ja Bihkwa järwedel hoiab meie laewastik waenlase alalisel hirmul, — ta tegi kõlbmatuks ja tõi osalt kaasa paadid waenlase poolt kaldalt, puhastas waenlasest saared ja köit kaldäärjed külad.

Wene Põhja-Lääne armee wäerinnal olid läinud nädalal ka ägedad waenlase pealetungimised, mis suuremalt osalt tagasi löödi.

Üleüldiselt kogu wõttes võib ütelda, et minew nädal muudatusi meie wäerindadel ei toonud. Meie seisukord on igal pool endist wiisi kindel ja sõdurite meeoleolu hea.

Ajakirjanduse ülewaade.

Seljataguste rahuwaakujate wastu

pöörab end „Tallinna Teataja“ nr. 207 juhtkirjanit R. R. pealkirja all: „Kuidas meie oma sõja laotada wõime.“ Ta kirjutab:

„Üks imelik tendents on meie rahwa keskel läbi löönud: Waagutakse rahu järele kas wõi iga hinna eest. Mõned rahwad on aastakümneid, isegi aastasadu oma iseseiswuse saawutamiseks peaaegu alataja sõdinud ja wõrd walanud — meil aga titutakse kellegi peale nurisema, et miks meie ju pool aastat sõdime ja rahu ei saa. Tõsi, sõda pragusel ajal on hirmus, on raske, aga kui see isegi nii, siis peaks ka seda teadma, et teist teed ei ole ja et peab pea maha suruma ja kannatama, kannatama isegi üliinimlikke kannatusi, sest — weel lord — teist teed ei ole. Kuid sel rahu järele karjumisel on iseenesest väga halb mõju meie sõja peale. Isegi meie wastased ja sõbrad konstateeriwad, et meie sõbida ei oska just meeoluliselt. Sarnase waakumisega luuakse meil õhkkond, mis raske sõja tüdimusest, luuakse meeoleolu, nagu kannatame meie ääretuid piine, nagu olekime meie hutatusel ilma rahuta ja nagu pealkime meie köit jätma, et saada aga rahu. Ning imelik, et sarnast meeoleolu laotawad meil laiali just need, kes sõjast ise kõige wähem raskusi kannawad, need, kes sõja ja sõdimise raskusi isegi ette kujutada ei oska. Just sarnane klass, kes meil sõjast ise osa ei wõta, kuid sõja raskustest waakudes rahuuagelt elada tahab, on meie sõjawäe meeoleole kõige tarbetawam seljatagune...“

Segateated.

Wõitlustest enamlaste wastu

teatatakse Londonist: Siberi wägi on enamlaste wistast warupanekust hoolimata jooneni tunginud, mis

Õhimiist 23 wersta lääne ja Kurganiist 75 wersta ida pool on.

Lõuna wäerind. Wabatahtlik wägi on Solodniki (Wolga ääres, Tsaritfiniist all pool) ära wõtnud ja 650 wangi saanud. Tsaritfiniist põhja pool on enam-lased tagasi surutud. Puna-se wäe jalqab, kes Doniist ja Hopjorrist üle tulnud, on tagasi wiwatud. Meis wõit-lustes wõeti 2550 meest wangi ja saadi 7 suurtükki saagiks. Wabatahtlik wägi on edasi tunginud kuni 22 wersta Wirjuschist põhja poole (Kurski kubermangus) ja kuni tohani, mis Wana-Okolijst 24 wersta lõuna pool, ja 1000 meest wangi wõtnud. Kiiemi—Kurski raudteel kindlustab Denikini wägi oma seisukohiti Bah-matshi juures.

Põhja wäerind. Murmanni piirkonnas wõeti 512 meest wangi, Shanja poolsaar puhastati enam-lastest ja mindi 27 wersta edasi.

Enamlaste walitsus Turkestanis kukutatud.

Ametlikud telegrammid 16. sept. Kashgarist teata-wad, et talupojad ja Moslemi wäed Ferghana pro-wintsis Wene Turkestanis enamliste korra on kukutanud, ajutise walitsuse wälja kuulutanud ja lähenewad Tash-tendile. Puna-sed soldatid ühinewad talupoegade-ga.

Koltshaki käsi Siberi wägedele.

On teateid tulnud, et ühenduses punaste wä-ge-de arawitamisega Siberi wäerinnalt Denikini wäe-rinnale ja nende harwatsjäämisega Siberis Koltshak käsu on annud terwel wäerinnal fallaletungimisi alata. Kallaletungimine on dige hästi läinud. Mitu punast polku on wangi wõetud ja saagiks saadud on palju sõjamoona ning toiduained.

Sõdurite sport

Sõjawäelaste spordiwoistlused.

13. ja 14. septembril s. a. Tallinnas.
(Järg)*

300 m. jooks.

- 1) R. Saulmann (Eestimaa rekord) Kindealstaabi W lit-
sus 38, 9.
- 2) J. Willemson (Merejõudude peastaab) 39, 2.
- 3) Kondratski (E. kuulip. rood) 45, —
- 4) Kär (E. t. P. õ. rood) 45, 5.
- 5) Männifson (K. M. referw) 46, —
- 6) Rebane (E. kuulip. rood) 46, —
- 7) Berfin 46, 4.
- 8) Erlich (E. t. P. õ. rood) 46, 5.
- 9) Lepitow " " " " 48, 2.
- 10) Tilk " " " " 49, 1.
- 11) Soarens (K. M. referw) 49, 2.
- 12) Uusna (E. t. P. õ. rood) 50, —
- 13) Lemberg " " " " 50, 2.
- 14) Paal " " " " 51, 6.

Kepti hüpe.

- 1) Berfin (Tall. kuulip. rood) 2 m. 20.
- 2) Weisberg (E. t. P. õ. rood) 2 m. 20.
- 3) Paal " " " " 2 m. 10.

Oda wiskamine.

- 1) E. Klumberg (Kindealstaabi Walitsus) 42, 85.
- 2) Paal (E. t. P. õ. rood) 42, 42.
- 3) Preismann (M. R. „Wambola“) 41, 75.

Komando jooks 2000 m.

- 1) E. t. P. õperood I. grupe 18 punkti.
- 2) " " " " II. " 63, 5
- 3) Merewäe ekipaß " " 64. —

*) W. „Sõdur“ nr. 27

Kaugushüpe hooga.

- 1) B. Abrams (Kalewi Malewa) 5 m. 20.
- 2) Weinart (E. t. P. õperood) 5 m. 12.
- 3) Kär 5 m. 05.
- 4) Brunberg (Kalewa M. referw) 4 m. 65.
- 5) Berfin (kuulip. rood) 4 m. 58.
- 6) Johanjon (K. M. referw) 4 m. 52.
- 7) Reinberg " " " " 4 m. 42.
- 8) Lepif (E. t. P. õperood) 4 m. 42.
- 9) Kriiff (kuulip. rood) 4 m. 35.
- 10) Preismann (M. R. „Wambola“) 4 m. 15.
- 11) Munt (E. t. P. õperood) 4 m. 11.
- 12) Palm " " " " 4 m. 08.
- 13) Joßmu " " " " 4 m. —
- 14) Milla " " " " 3 m. 90.
- 15) Taja " " " " 3 m. 85.
- 16) Veemets (kuulip. rood) 3 m. 75.

Pühapäewal, 14. sept.

100 m. lõpujooks.

1. Saulman (Kindealstaabi Walitsus) 11, 9.
2. Willemson (merejõudude peastaab) 12. —

Kastuse heitmine.

1. Preismann (M. R. „Wambola“) 5 m. 88.
2. Reisberg (K. Malewa) 5 m. 51.
3. Allit " " " " 5 m. 40.
4. Teßler (merewäe ekipaß) 4 m. 88.

1000 m. jooks.

1. Erlich (E. t. P. õp. rood) 3, 22.
2. Tulp (kuulip. rood) 3, 30.
3. Berfin " " " " 3 m. 45, 6.

Kõrgushüpe.

1. Mõtte (M. R. „Wambola“). 1, 40.
2. Jõgi (kuulip. rood) 1, 35.

Granaadi wiskamine.

1. Titow (kuulip. rood) 59, 70.
2. Klumberg (Kindealstaabi Walitsus) 58, 13.
3. Jõgi (kuulip. rood) 53, 13.
4. Paal (E. t. P. õperood) 50, 07.
5. Preismann (M. R. „Wambola“) 47, 30.
6. Bachman (kuulip. rood) 46, 52.

Jalapalli kauguslööd.

- 1) Paal (E. t. P. õperood) 27. —

Käimine 3000 m.

- 1) Erlich (E. t. P. õperood) 21, 19.
- 2) Baher " " " " 20, 38.
- 3) Teßmann " " " " 23, 11.
- 4) Blande " " " " 25, 11, 8.

Neljapäewal, 17. sept.

60 m. jooks.

- 1) Titow (kuulip. rood) 7, 9.
- 2) Männifson (K. M. referw) 8, 5.
- 3) Rebane (kuulip. rood) 8, 7.

Teatejooks. (5×234 m.)

- I. Kuulipildujate komando = 2 m. 50, 8. jef. (Berfin Titow, Kriiff, Kondratow, Rebane)
- II. Kalewa Malewa referw = 2 m. 58. — jef. (Soans, Madisõn, Männifson, Bahtol, Pung.)
- III. E. t. P. õpebataljon: = 3 m. 11 jef. (Jalata, Uusna, Blande, Laniman, Tilk)

Kõie wedamine.

- I. E. t. P. õpebataljon.
- II. Kalewi Malewa referw.
- III. Kuulipildujate komando.

Wäljaspool wõistluste kawa eines Tall. tagawara polgu õpebataljon wabaharjutajate komandoga ligi 100 mehe suuruses. Harjutused olid osalt Krootsi, osalt Sokoli jstseemi ja tehti muujita saatel.

Muuhindu said:

- Kuulitõukes: 1) Mõtte — M. R. „Wambola“,
2) Allit — K. M. referw,

- 3) Weisberg — E. T. P. õperoos.
- 300 m. jooks.: 1) Kondratski — Tall. kuulip. rood,
2) Här — E. T. P. õ. p.,
3) Männisson — Kal. Mal. reserv.
- Kepihüppes: 1) Berfin — Tall. kuulip. rood,
2) Weirberg — E. T. P. õ. p.
- Odawistes: 1) Paal — E. T. õ. p.
2) Preismanu — M. R. Wambola,
3) Berfin — E. t. r.
- Romando jooksus 2000 m.: 1) Erlich, Wäher, Lantmann,
Baarmann, Tilt — E. T. P. õ. p.
- Kaugushüppes
hooga: 1) Weinart — Kal. Mal. reserv.,
2) Här — E. T. P. õ. p.
3) Brunberg — Kal. Mal. reserv.
- Keskusehtes: 1) Reisberg — Kal. Mal. reserv.,
2) Milt —
3) Tisler — Merewäe "etipash."
- 1000 m. jooks.: 1) Erlich — E. T. P. õ. p.
3) Tulp — E. t. r.
- Rõrgushüppes
hooga: 1) Mõtte — M. R. „Wambola“.
- Rõõganaadi
vistes: 1) Tifler — E. kuulip. r.
2) Jõgi —
3) Paal — E. T. P. õ. p.
- Jalapalli kau-
guslõõgis: 1) Paal — E. T. P. õ. p.
- Kirefondimises 1) Erlich — E. T. P. õ. p.
2) Wäher „ „ „ „
- Rõiewedamises: 1) Tall. Lag. P. õpetomando 8 meest.
- 60 m. jooksus: 1) Tifow — E. kuulip. r.,
2) Männisson — Kal. Mal. reserv.,
3) Rebane — E. kuulip. r.
- Teatejooksus: 1) Tall. kuulip. roodu romando 5 meest.
Wabaharjutustes — 60 mehele.
- Kuhinad (spordi tarbendub ja kirjandus) jagatakse 5. oktoob-
ril j. a. sõdurite murdmaa-jooksu puhul Pirital „Kalewi“
majas välja.

Teadaanne.

Kalewlaste Malewa Spordi Selga korraldusel peeta-
takse pühapäeval 5-mal okt. j. a. Pirital sõdurite
murdmaa-jooks ära. Start ja finish on Pirital „Kalewi“
maja ees. Jooksu siht on: — Kalewi maja — Pirital
jõe pahem kallal — Iru sild — Pirital jõe parem
kallal — Lükati — Pirital kloostril waremed — Pirital
sild ja lõpp Kalewi maja ees. Jooksutee umbkaudne
pikkus on 8 wersta. Kontrolljaam asub Iru sillal.
Rõõgafawõtjad on kohustatud üle Iru silla jooksma
— muu jooksutee jääb mõistele oma walida.

Kogumine Kalewi maja ees kell 10 hommikul,
start punkt kell 11 hom.

Õhtused 20 kohale jõudjat omandavad sõjawä-
gede Ülemjuhataja poolt annetatud auhindadena spordi-
tarbendub ja spordikirjandust.

Ülesandmiste wiimane tähtaeg on laupäeval 4.
okt. Kalewa Malewa Spordi Selga büroos Pilt
tänav 47.

Päälitu abi

O. H. T. S. T a m m e r.

✻ || Kirjawastused. || ✻

E. M. Tegemas wäes. Sõjawäe mundri kirjelduse
lifa mõite saada Warustuswalitsusest, kuhu ta ligema
järelpärimisega tuleb pöörduda.

Wastutaw toimetaja: kindralstaabi polkownik Rint
Wäljaandja: Wägede Ülemjuhataja staab.

Wiljandi Maakonna Kaitse-Liidu

wäljaandel ilmus trükist:

„Kaitseliitlase Käsiraamat“

68 lehek. — HIND Mk. 1.20.

Sisu: Ridami määrustik jalawäele (lühendus Wene maanestikust). Karni-
soni kord. Juhtnõör pussilaskmiseks, juhatamiseks ja hoidmiseks.
Wäljakord. Lühike oskussõnade walik. Wene kolmeliinilise wint-
püssi osade nimetus Eesti ja Wene keeles.

Korralduswalitsuse ülema käsul „Kaitseliitlase käsiraamatu“ läbiwaatamiseks
nimetatud komisjoni otsusest: „ . . . oleks ülemaltähendus raamat wäga soo-
witaw noorte sõdurite käsiraamatuks tarwitada“.

Saada Wiljandi Maakonna Kaitse-Liidult.

Sõjawäe osadele saadetakse raamat tellimise peale järelmaksuga posti kaudu.